

З.Ж.Каразакованын “ЖОЖ дордо кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн методикасы”- аттуу темадагы 13.00.02-окутуу жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистигине ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына расмий оппоненттин

П И К И Р И

Окуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептерде кыргыз тилин экинчи тил катары окутуу жыйырма беш жылдан ашык убакыттын ичинде түптөлүү, калыптануу, өркүндөө баскычтарын басып өтүүдө. Бул баскычтарды басып өтүүдө кыргыз тилин экинчи тил катары окутуу теориялык жана практикалык жагынан изилденүүдө жана ЖОЖдордун тажрыйбасына сунушталууда. Кыргыз тилин окутуунун методикасы ар бир коомдун өнүгүшүнө карай толукталып турат. Мына ушундай көйгөйлөр диссертанттын изилдөөсүндө чагылдырылган.

Диссертация киришүүдөн, үч главадан, корутундудан, библиографиядан жана тиркемеден турат. Жалпы көлөмү –265 бет, анын ичиндеги негизги текст - 191, пайдаланылган адабияттардын тизмеси жана таблицалар, тиркемелерден турат.

Киришүүсүндө изилдөөгө алынган теманын актуалдуулугу, коюлган проблема, максаты, жана милдеттери аныкталган, изилдөөнүн жаңылыгы, практикалык мааниси, коргоого алынып чыгуучу жоболор тууралуу маалыматтар такталган.

Биринчи главада “Коммуникативдик компетенттүүлүктү өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн жалпы маселелери”- деп аталат да, үч параграфтан турат.

Биринчи параграф “Компетенттүүлүк» жана «коммуникативдик компетенттүүлүк» жөнүндө жалпы маалымат ”- деп аталып, терминдерге лингводидактикалык багытта түшүндүрмөлөр берилген.

Экинчи параграф “Тексттин лингвистикалык жактан изилдениши”- деп аталып, мында коммуникативдик компетенттүүлүктөрүнүн теориялык жана дидактикалык негиздери аныкталган.

Үчүнчү параграф “Тексттин методикалык жактан изилдениши”- деп аталат. Параграфта текстти кыргыз тилин окутууда колдонуунун дидактикалык маселелерин изилдөө жаңыдан колго алынып, алгачкы натыйжаларын бере баштагандыгы, илимий-методикалык иликтөө иштерин

активдештирүүнүн актуалуулугу жана тексттин методикалык жактан иштелиши тууралуу кеңири маалыматтар берилген.

Экинчи глава «Студенттердин коммуникативдик компетенттүүлүктөрүн өркүндөтүүдө текстти колдонуунун методикасы» деп аталып, андагы “Текст коммуникативдик компетенттүүлүктү өнүктүрүүнүн негизги каражаты катары” аттуу биринчи параграфтагы бөлүмүндө тексттин студенттин коммуникативдик компетенциясын калыптандыруучу жана коммуникативдик процессти ишке ашыруучу комплекстүү билим берүүчү касиетке ээ экендигин тастыктаган.

Ал эми экинчи параграф «Текст аркылуу студенттердин баарлашуусун өркүндөтүүнүн ык-жолдору, формалары» деп аталып, текст менен иштөөдө студенттердин тоскоолдуктарга кабыла тургандыгын жана мындай кырдаалдардан чыгуунун ык-жолдорун диссертант практик катары атайын бөлүктөрдө чагылдыра алган.

Экинчи главанын үчүнчү параграфын «Студенттерди текст талдоого жана текст түзүүгө үйрөтүүнүн ыкмалары» деп атап, анда текст талдоого жана текст түзүүгө үйрөтүүнүн ыкмалары жөнөкөйдөн татаалга карай жүргүзүлүүчү натыйжалуу ыкмаларды колдонуу менен текст түзүүгө үйрөтүүнүн жолдору, көндүмдөрү көрсүлгөн.

Аталган илимий изилдөөнүн жыйынтыктарын практикада колдонуунун ийкемдүүлүгүн жана натыйжалуулугун аныктоо педагогикалык эксперименттик иштердин негизги милдети болуп саналып, иштин үчүнчү главасы **«Педагогикалык эксперименттик иштердин жүрүшү жана жыйынтыктарына»** арналып жана сыноо үч этапта жүргүзүлгөндүгү далилденген.

Корутундуда изилдөөнүн негизги натыйжалары чыгарылып, практикалык сунуштар берилген. Бул көйгөй боюнча иштелүүчү келечектүү иштердин багыттары сунушталган.

Главанын мазмунундагы дагы бир өзгөчөлүк мындагы эксперименталдык материалдардын берилиши болуп эсептелет. Эксперименталдык байкоодо диссертанттын көп жылдык тажрыйбасы чагылдырылып, анда жогорку окуу жайларында кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн усулдары, анын учурдагы актуалдуу проблемалары, окутуунун жетишкендиктери жөнүндө анализ жасалган. Эксперименталдык байкоодо кыргыз тилин экинчи тил катары окутуудагы инновациялык жолдорду өркүндөтүүгө карата тексттин лингвистикалык жактан изилдениши, методикалык жактан иштелиши практикалык максатта үйрөтүү жолдору, текст менен иштөөдө студенттердин

баарлашуусун өркүндөтүүнүн методикасын үйрөнүүнүн натыйжалуу жолдору, текст талдоого, текст түзүүгө үйрөтүүнүн системасы жана алар менен иштөөнүн, методикалык ык-жолдору сунуш кылынган. Эксперименталдык байкоого ОшМУнун, ОшЮИИнун, БатМУнун алдындагы СПИИин, ЖАМУнун студенттери тартылган. Эксперименталдык байкоолордо тажрыйбаланган ыкмалардан сырткары бир канча сабактардын үлгүлөрү, текст менен иштөөнүн усулдары, окутуу процессинде натыйжалуу жыйынтыгын берип келаткан биргелешип издөө ыкмасына көңүл бурулган. Мында турмуштун түрдүү кырдаалдарында алган билимдерин өз алдынча пайдалануу, сүйлөө жана сүйлөшө алуу жөндөмдүүлүктөрүн, б.а. коммуникативдик компетенттүүлүгүн өнүктүрүү максатында тиешелүү иш кагаздарын мамлекеттик тилде туура, так жүргүзүүгө машыктыруу негизги максат болуп саналган.

Кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн методикасын үйрөтүү аркылуу студенттердин кебин өстүрүүнүн ык-жолдорунун, каражаттарынын комплекстүү иштелип чыгып колдонууга сунушталышы диссертанттын жаңылыгы катарында белгилөөгө болот.

Жалпысынан алганда, диссертациянын мазмуну, сүйлөмдөрү сапаттуу жана так. Иштин натыйжаларын ЖОЖдордун практикасында колдонууга болот, ошону менен бирге студенттердин коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн методикасы үчүн практикалык мааниси бар.

Диссертациялык иштин жалпы сапатын, мазмунун жана анын жабдылышын дагы жакшыртуу үчүн изденүүчү төмөнкүлөргө көңүл буруп, айрым оңдоо, толуктоо иштерин жүргүзүүсүн каалар элек:

-Диссертацияда орфографиялык, пунктуациялык, стилдик, техникалык каталар кездешет (2,66,39,110, ж.б. б.).

-диссертациянын көлөмүнүн талапка шайкеш келбегендиги; (191бет)

-изилдөө ишинде айрым терминдерди тактоо зарыл; (мисалы: «кеп», «сүйлөө», «сүйлөшүү», «маалымат алмашуу»)

-диссертацияны техникалык жактан жасалгалоодо кемчиликтер бар. Бул пайдаланган адабияттардын тизмесин көрсөтүүдө кезигет, мисалы: айрым илимий иштин кайсы басмадан чыкканы, анын канча беттен тургандыгы ж.б.

– авторфераттагы чагылдырылган эмгектерди кайрадан карап чыгуу;

–изилдөөнүн жыйынтыктарын жарыялоону улантуу.

Албетте, бул пикир-сунуштардын көпчүлүгү каалоо ниетинде айтылып, иштин жалпы мазмунуна таасирин тийгизбейт.

З.Ж.Каразакованын “ЖОЖдордо кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин коммуникативдик компетенцияларын өнүктүрүүдө текст менен иштөөнүн методикасы”- аттуу диссертациясы Кыргыз Республикасынын «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруунун тартиби жөнүндөгү жобонун «3.2 беренесине ылайык изденүүчүнүн жеке өзү аткарган илимий эмгеги болуп эсептелет. Изилдөөнүн жыйынтык-натыйжалары окутуунун теориясы жана методикасы (кыргыз тили) адистигине туура келет. Каразакова З.Ж. педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Расмий оппонент, педагогика
илимдеринин кандидаты, доцент

Кубити Башир
/А. Асанов/

[Signature]

Т.А.Асанакунов

27.01.2018

*Дата поступления
отзыва в ДС @13.16.527
29.01.2018г.*

А. Асанов
Д. К. Асанбаева
[Signature]

